Aan de leden van de raad

Datum	: 25 juni 2024
Zaaknummer	: 4233177
Contactpersoon	: Ineke Wesseling
Telefoonnummer	: 06 27161804

Onderwerp: Raadsbrief bijenstrategie 2024

Geachte voorzitter en leden,

Wij stellen u voor kennis te nemen van de strategie rondom het verbeteren van de situatie voor wilde bijen.

Aanleiding
Wilde bijen zijn belangrijk voor de biodiversiteit en de voedselproductie omdat ze zorgen voor de bestuiving inheemse planten en van voedselgewassen. In Nederland zijn 359 soorten wilde bijen en één door mensen gehouden honingbij. Het gaat echter niet goed met de wilde bijen in Nederland. Door intensieve landbouw en de versnippering van leefgebieden is er minder voedsel voor de wilde bijen. Door de afname van voedsel ontstaat er concurrentie tussen de wilde bijen en de gehouden honingbijen. Daarom willen we rond de natuurgebieden voorrang geven aan de wilde bijen.

In de Groenvisie 2017 en de Uitvoeringsagenda Biodiversiteit 2020 hebben we de ambitie om de biodiversiteit te vergroten en dus de situatie voor de wilde bijen te verbeteren. Ook willen we ruimte blijven geven aan imkers in de openbare ruimte. In 2022 zijn we gestart met een onderzoek naar de bestuivers binnen de gemeente. De resultaten vormen aanleiding om ons nog meer in te zetten om het leefgebied van de wilde bijen te verbeteren, samen met lokale groene partijen. Het college heeft de raad in mei 2023 over onze werkwijze geïnformeerd. Wij informeren u nu over het vervolg

Strategie
We blijven het leefgebied voor wilde bijen (en honingbijen) verbeteren door beheer, inrichting en uitbreiding van leefgebied. Samen met lokale partijen willen we daar een schepje bovenop doen met specifieke (educatieve) projecten om Arnhem bloemrijker te maken. Dit willen we vastleggen in een nieuw convenant.
We zorgen onder andere door specifiek beheer dat wilde bijen het hele jaar genoeg voedsel kunnen vinden. Daarnaast blijven we ruimte geven aan hobbymatige imkerij in de stad in samenwerking met de Imkersvereniging Arnhem Velp, wel in balans met de wilde bijen volgens het advies van EIS.

Een nieuw op te stellen convenant bestuivers met meer partijen
Sinds 2010 heeft het college een convenant met de Imkervereniging Arnhem en Velp over het verbeteren van het leefgebied van bijen: “Verbeteren drachtplanten en drachtbomen in de gemeente Arnhem". Streven is om door samenwerking de biodiversiteit, met als onderdeel daarvan de dracht, het aantal drachtplanten en-bomen te vergroten. Concrete afspraken of ambities worden niet benoemd.

We gaan een vernieuwd convenant met meerdere partijen (IVN, Stichting Arnhem Zoemt, Stichting Vitale biotopen, Imkervereniging Arnhem en omstreken) afsluiten. De genoemde partijen hebben in gesprekken (zie bijlagen) aangegeven hoe zij willen bijdragen aan het verbeteren van leefgebied voor de bestuivers. Ze hebben daarvoor concrete projecten benoemd waar ze samen met ons mee aan de slag willen gaan. Daar werken we graag aan mee, ook omdat dit ook zorgt voor bewustwording bij bewoners.

In dit convenant gaan we concrete afspraken vastleggen over een gezamenlijke aanpak om het leefgebied van de bestuivers te verbeteren. Elke partij kan daarin een eigen rol en verantwoordelijkheid pakken via eigen en gezamenlijke (educatieve) projecten. Het verbinden van meerdere partijen met een dergelijk convenant zorgt voor meer slagkracht en meer commitment.

De imkervereniging heeft aangegeven niet te streven naar minder bijenkasten in Arnhem. Het is mogelijk dat zij een convenant niet willen onderschrijven omdat het standpunt van de gemeente gebaseerd op wetenschappelijk onderbouwd onderzoek van Kenniscentrum EIS wel een beperking van de kasten betekent. Ook zonder convenant met alle partijen kunnen de projecten uitgevoerd worden.

We zetten in op verbeteren en vergroten van leefgebied
Om het leefgebied van de wilde bijen en de honingbij te verbeteren zetten we vol in op het verbinden en vergroten van leefgebied. Dit doen we door ecologisch beheer van kruidenrijke graslanden, en de aanplant van inheemse bomen en struiken.. Al jaren gebruiken we geen chemische bestrijdingsmiddelen en zijn we recent gestart met natuurinclusieve landbouw (bijvoorbeeld Rijk ter Heide, park Zijpendaal) en de aanleg van meer bosranden en bloeiende en vruchtdragende bomen en struiken. Daarnaast monitoren we wilde bijen en zweefvliegen in 14 living labs zodat we de aantallen in de gaten kunnen houden en het beheer en inrichting desgewenst kunnen bijsturen.

Gezamenlijke educatie
Veel inwoners zijn onbekend met de achteruitgang van bijen en bestuivers in het algemeen en de effecten die dat heeft op bijvoorbeeld de biodiversiteit en de voedselvoorziening voor de mens. Daarom gaan we samen met lokale partijen gerichte voorlichting te geven voor meer bewustwording, kennis en hopelijk ook actie bij inwoners om het leefgebied voor wilde bijen te verbeteren. IVN gaat wandelroutes maken, excursies geven waarbij informatie over bestuivers wordt gegeven. Stichting Arnhem Zoemt voert projecten uit en geeft cursussen om bewoners te voorzien van kennis over bestuivers en in bijzonder specifieke wilde bijen zoals de knautiabij.

Bewoners kunnen zo ervaring opdoen om ook zelf aan de slag te gaan. Hierdoor ontstaat betrokkenheid en zullen bewoners eerder kiezen voor maatregelen in eigen tuin of omgeving om de situatie voor wilde bijen te verbeteren.

Gezamenlijke projecten
De genoemde partijen hebben in gesprekken (zie bijlagen) aangegeven hoe zij willen bijdragen aan het verbeteren van leefgebied voor de bestuivers en hebben daarvoor concrete projecten benoemd waar ze mee aan de slag willen gaan. Daarbij hebben ze hulp nodig van de gemeente, met name een financiële bijdrage en toestemming om in de openbare ruimte deze projecten uit te voeren. Daar werken we graag aan mee, ook omdat dit ook zorgt voor bewustwording bij bewoners.

Er zijn diverse projecten genoemd:

Aanleg en beheer van bijenlinten door de stad

Bijenlinten zorgen voor verbindingen van leefgebieden voor bestuivers. Arnhem Zoemt is actief in het verbeteren van de situatie voor wilde bijen in het algemeen en zeldzame bijen in het bijzonder. Door samenwerking kan gebruik gemaakt worden van kansen die er liggen. Eerste project is de aanleg van een bijenlint over de Westervoortse dijk waarbij ook samenwerking gezocht wordt met bedrijven op initiatief van de Rabobank. De Westervoorsedijk sluit aan op het nieuw te ontwikkelen Rijnpark en ook op de Oude IJsselstrang en de rivieruiterwaarden. Hierna kunnen meer projecten volgen.

Verzamelen en opslaan lokaal zaad

Lokale zaden van inheemse kruiden zorgen voor verbeteren van leefgebied voor bestuivers en ook andere diersoorten. Stichting Arnhem Zoemt wil dit graag met de gemeente gaan oppakken. De stichting zorgt voor verzamelen en opslaan van lokaal zaad om de beschikking te hebben over specifiek materiaal wat aangepast is aan de Arnhemse omstandigheden. Wij kunnen adviezen geven voor plekken waar het best zaad verzameld kan worden.

Ondersteuning bij onderzoek verwijdering Aziatische hoornaar

Het voedsel van deze hoornaar bestaat voor een groot deel uit honingbijen. Daarnaast worden wilde bijen, wespen en vliegen gebruikt voor de eiwitinname van de larven. De Stichting Vitale biotopen werkt met de Universiteit van Utrecht aan een systeem van voorkomen van de verdere verspreiding uit het Zuiden. In 2023 is deze hoornaar voor het eerst in Arnhem waargenomen.

Bloeiende landjes

IVN heeft eerder gewerkt aan bloeiende landjes waar met behulp van inzaai van bijzondere soorten specifieke insecten worden aangetrokken. Dit wordt uitgewerkt in de beheervisie Klarenbeek. IVN maakt een plan en de gemeente helpt met uitvoeren werkzaamheden

Ruimte voor de hobbymatige imkers in de stad
We blijven ruimte geven aan imkers in de stad. We constateren wel dat honingbijen naast het verlies aan habitat een belangrijke oorzaak zijn dat het voedselaanbod minder is voor de wilde bijen. Naast het vergroten en verbeteren van leefgebied voor bestuivers, gaan we de balans tussen de wilde bijen en de honingbij verbeteren.
We nemen daarbij het advies van EIS over om maximaal 3 honingbijkasten per km2 te plaatsen in het stedelijk gebied. Dit betekent dat daar ruimte is voor 150 honingbijkasten. In het buitengebied, dus de Veluwe en de zuidelijke uiterwaarden, kiezen we voor de wilde bij. Hier staat de natuur op 1 en is er geen ruimte voor honingbijkasten. Ook gemeente Rheden heeft beperking van het aantal honingbijkasten volgens de normen van EIS recentelijk ingevoerd.

De Imkervereniging heeft in 2019 heeft een inventarisatie gedaan onder haar 150 leden en kwam op 182 honingbijkasten in Arnhem. We weten niet hoeveel imkers niet zijn aangesloten bij de imkervereniging.

Op 6 locaties van de gemeente waar al honingbijenkasten van de leden van de imkervereniging Arnhem e.o. mogen honingbijkasten blijven staan: park Angerenstein, Volkstuin Elderveld, park Klarenbeek, Buitenplaats Schuytgraaf, Stadsboerderij Presikhaaf, Stadsboerderij Korenmaat. In totaal kunnen hier maximaal 64 kasten staan. In 2019 stonden daar 86 honingbijkasten.

We gaan in overleg met de imkervereniging bepalen hoe we het aantal kasten verdelen en verminderen binnen de gemeente Arnhem. We zullen de imkers hiervoor geruime tijd (1,5 jaar) geven, zodat ze bijenvolken kunnen samenvoegen om tot het gewenst aantal te komen. Er is echter kans dat kasten verplaatst worden van gemeentelijk naar particulier terrein, zodat het totaal aantal kasten in de gemeente niet vermindert. Daar kunnen we niet op handhaven, tenzij dit tot overlast lijdt op aangrenzende private percelen. We kunnen alleen sturen op aantallen en locaties in het openbare gebied. Daarnaast weten we dat er in Arnhem ook bedrijfsmatig honingbijen worden gehouden. Het bedrijfsmatig imkeren, waarbij tientallen of honderden kasten kunnen worden gehouden, is ongewenst.

We blijven ons dus inzetten voor de betuivers in Arnhem, in bijzonder de wilde bijen samen met alle groene lokale partijen in de stad. Het opstellen van een convenant met het IVN, stichting Arnhem Zoemt, stichting Vitale biotopen en de Imkervereniging Arnhem Velp zorgt voor draagvlak en commitment. Samen met deze partijen communiceren we naar bewoners over de situatie van bestuivers.

Hoogachtend,
het college van burgemeester en wethouders van Arnhem,
de secretaris, de burgemeester,

J.H. de Baas A. Marcouch

Bijlagen

- Bijlage 1. gespreksverslag IVN
- Bijlage 2. gespreksverslag Arnhem zoemt
- Bijlage 3. gespreksverslag Vitale biotopen/Imkervereniging
- Bijlage 4. Eerder convenant met de imkervereniging
- Bijlage 5. Bijenmonitoring Arnhem EIS 2022